

Viron Postitiellä ja SEBE-konsernissa

Teksti: Erkki Erähonka – Kuvat: Timo-Pekka Lange

**SLHS oli kolmannen ker-
ran Postitiellä. Vuoden 2010
yhtenä retkenä ajettiin läpi
Suomen puoleinen Postitie
välillä Turku–Vaalimaa, josta
tie jatkuu Pietariin. Tämä väli
tunnetaan paremmin nimellä
Kuninkaantie.**

Viime vuonna ajettiin virallisesti Suuren Postitien nimeä kantava väli Tukholma–Ahvenanmaa–Turku, ja nyt tammikuun talvimatkamme kohteena oli postiyhteyksien kolmas haara, Viron Postitie Tarton ja Võrun välisellä osuudella. Tämän taipaleen varrelta löytyy myös Eesti Maanteemuuseum, läpileikkaus maantieliikenteen historiaan kailta Viron valtion aikakausilta.

Autona matkalla oli A-Bus Oy:n Scania/Kutter 9 Continental (TXK-555) edelleen Vainion Liikenteen väreissä ja numerolla 55. Sattui, että lähtöterminaalin edessä Vainion uusi numero 55 parkkeerasi edeltäjänsä viereen. Matkanjohtajana toimi postiteiden eksperttimme Bosse Ahlnäs ja ”postivaunun” ohjaksissa Timo-Pekka Lange. Vikingin iltalaiva XPRS vei ryhmämme yöpymään hyteissä Tallinnan satamaan, josta matka jatkui laiva-aamiaisen jälkeen valtatie kahta pitkin Tarttoon.

Kun ajetaan Tartosta tietä 61 Voorekülaan asti, siitä haarautuu Posttee-viitotettu vanha tiepohja heti Põlvamaan maakuntarajan jälkeen. Mutkainen ja mäkinen tie metsän keskellä, raskaan lumitaa-kan alla kaartuvien puiden reunustamanakin antoi hyvin mielikuvan ajasta, jolloin samaa tieuraa pitkin kulkivat milloin Ruotsin, milloin Venäjän tai Puolan hallitsijoiden ratsut ja vankkurit. Tie oli olemassa jo 1000-luvulla Tarton ja Venäjän Pihkovan välillä heti Tarton perustamisen (1030) jälkeen. Saksan vallan aikana kaupungin nimeksi vakiintui Dorpat. Vuonna 1754 tie sai virallisen Postitien statuksen

välille Tartto–Võru. Laki postinkuljetuksesta ja kieverilaitoksesta oli jo Ruotsin vallan ajalta vuodelta 1632. Hevosvaunuliikenteen merkitys oli suuri aina vuoteen 1922, jolloin (niinkin aikaisin) ilmestyi ensimmäinen linja-auto Tarton ja Võrun välille.

Tien varren postiasemia ja muita kyliä ovat mm. Karilatsi, Palojärve ja Ihamaru ennen Varbusen kylää Kanepin kunnan alueella, jossa sijaitsee tutustumiskohteemme Eesti Maanteemuuseum. Säilyneitä kieverirakennuksia löytyy heti tien alusta Maidlen postiasema ja Alamustin taverna Ihamarussa. Historialliset taukopaikat ovat enemmän tai vähemmän uusiokäytössä – tai sitten vain kivikasoja. Varbusen jälkeen tien varrelta ennen Võrua voi mainita Mustajoen, Parksepan ja Väimelan kylät.

Tärkein nähtävyys Postitiellä on 2001 perustettu ja Viron maantieviraston omistama maantiemuseo. Sen laajat ulkonäyttelyalueet valmistuivat 2010. Sisätiloja ovat postiaseman päärakennus näyttelyhuoneineen ja avoimen postipihan eri reunoilla pitkä hevostalli ja postipoikien asuntola. Museo-oppaanamme toimi Mariliis Hämäläinen, joten opastus tuli selvästi suomeksi.

Reipas rekiretki Postitiellä tähän vuodenaikaan saa korvata kesäkauden postivaunuajelun 1840-mallisilla kahden hevosen vetämillä vaunuilla.

Esineistön lisäksi useissa vitriineissä on pienoismalleja kulkuvälineistä ja rakennelmista sekä mallinoksia teiden ja siltojen rakenteista pienoiskoossa, kuten poikkipölistä suoteistä. Museon kartta- ja valokuvakokoelmat ovat laajat. Eri ajoille tyypillisiä kuvauskohteita olivat virstanpylväät, jotka olivat aluksi puisia, mutta korvattiin myöhemmin graniittisilla. Virstanpylvään korkeus oli peräti 6,6 metriä, ja siihen oli kaiverrettu tai hakattu seuraavan postiaseman nimi ja lisäksi seuraava suurempi kaupunki. Ensimmäiset pylväät olivat saksankielisiä, ja myöhemmät hollaisenkin valtakielen mukaisia. Yksi virsta oli noin 1,1 km, mutta oli erikseen ruotsinvirsta (kymmenesosa peninkulmaa), venäjänvirsta ja lättiläisillä (nyk. Latvian asukkaila) oma virstansa, kaikki hieman eripituisia.

Ulkotallien esineistön helmi on itävaltalainen Saurer-bussi vm. 1942, kunnostettu upeasti Virossa. Sen vieressä nököttää mitä tyyppitavallisin neuvostoaikainen PAZ vm. 1983, joka eli elämänsä koulubussina. Tallin erikoisuus ovat venäläiset postivaunut vuodelta 1840. Kyseessä on kuitenkin 100%:nen replika. Vaunut on rakennettu Venäjän postimuseolta lainattujen

piirustusten mukaan. Vierailumme vuodenaika oli väärä ajatellen mahdollisuutta, että kesäisin turisteja ajelutetaan näillä vaunuilla hevosten vetäminä pitkin Viron Postitietä.

Tiemuseoon kuuluvat luonnollisesti myös tiekoneet eri aikakausilta: tiekarhuja, kauhakuormaajia, lumipaikureita ja erivarusteisia kuormureita löytyy yksi hallillinen. Ensimmäiset itseliikkuvat tiehöylät Neuvostoliitossa tehtiin Virossa. Tehdas oli Paidessa. Autonäyttelyä täydentävät näytteet venäläisistä henkilöautoista ja yksi uniikkikapale, prototyyppi virolaisesta henkilöautosta, joka ei päässyt koskaan tuotantoon. Eri aikakausien rekisterikilvetkin ansaitsivat huomion. Ulkoa löytyy myös Virossa eri aikoina käytettyjen liikennemerkkien ja tienviittojen piha. Museolla olisi vierähtänyt koko päivä, mutta oli vielä ehdittävä AS SEBE:n varikolle Võruun illaksi.

Võrun SEBE:llä konserniin kuuluvan Busland OÜ:n peruskorjaamolla matkalaisia opasti korjaamopäällikkö Indrek Lepp. Paikka on varsin tuttu suomalaisliikennöitsijöille. Asiakkaina sinä päivänä oli ainakin Koivuranta Oy (auto16) ja Ab Skärgårdsvägen (auto 84). Westendin Linjan Hop on – Hop off sight-seeing-MAN-dubbeldecker sai ehostusta ensi kesäkauden työhönsä Helsinkiin. Toisenkin kaksikerroksinen oli työn alla, jonkin urheiluseuran Neoplan, johon rakennettiin erityisvarustuksia.

Pakkanen kiristyi päivän mittaan lähelle -20° Celsius-astetta tuikean siperianviiman höystämänä. Maakunnan pääkaupungissa Põlvassa (35.000 as.) majoituttiin Hotell Pesaan (suom. Pesään). Hyvä päätös kylmälle päivälle oli iltaohjelma hotellin takkabaarin lämmössä. Halukkaat saivat seurata valkokankaalta linja-autoaiheista DVD-materiaalia sekä pistäytyä saunasatolla ja uima-altaalla ennen ravintolasalin antimien ääreen siirtymistä.

Sunnuntaiamun valjettua ja Kutterin käynnistyttyä hokkuspokkus-tempulla nokka osoitti pohjoiseen. Toinen oheiskohde oli myös Buslandin korjaamovarikko,

Viron Maantiemuseon linja-autot: vasemmalla tyylikäs itävaltalainen Saurer (1942) ja oikealla perinteinen neuvosto-PAZ (1983)

joka löytyy Kosen kunnan Karlasta. Siellä meidät vastaanotti SEBE:n hallintoneuvoston puheenjohtaja ja yksi yhtiön perustajista Toivo Leht. Paikalle oli saapunut myös jo eläkepäiviä viettävä Endel Jürgenson, teknisten erikoisratkaisujen erityisasiantuntija. Kaikki selvisi jälleen hyväksi suomeksi. Tällä korjaamolla suomalaista kylkiväriä edusti näkyvimmin Pohjolan Matka.

Toivo Leht kertoi SEBE-bussi-yhtiön vaiheet ja sen laajenemisen monipuoliseksi linjaliikenne-, kuljetus-, korjaamo- ja museoautoalan konserniksi. Näkyvin uutuuks on SEBE:n uusi lila logo komeilemassa kaluston kyljissä. Busseja on tällä hetkellä 260, joista noin 100 kaukoliikenteessä. Yhtiö hoitaa lukuisia Viron sisäisiä kaukolinjoja, ja Toivo Leht kertoi ”hurjan kilpailutuksen” olevan juuri ratkaisuvaiheessa Itä-Viron linjoista. Uuden sopimuksen piti olla valmis helmikuun alussa, mutta paria päivää aikaisemmin päätöstä ei vielä ollut tehty. SEBE:n vahva brändi ovat pitkät pikavuorot, joista kansainvälisiä linjoja mm. Tallinna–Pietari, Pärnu–Pietari ja Võru–Petseri. Lisäksi Eurolines-järjestelmän seuraajan Lux Expressin kautta ulkomaan linjoja on Latviaan, Liettuaan ja Puolaan saakka. Nykyisin pisin linja vie Varsovaan. Rekisteröityjä tytäryhtiöitä ovat myös SEBE Latvia ja SEBE Liettua.

Viimeinen käyntikohteemme sijaitsee ihan Kuusalun kirkonkylän kupeessa. Paikka on Kuusalun Autobaasin Kiiun korjaamo, myös SEBE:n paikka. Toivo Leht opasti täälläkin ja paikalla oli myös mu-

seobussispesialisti Tõnu Piibur. Kiiussa keskitytään autohistorialliseen osaamiseen. Konserni omistaa nyt 11 museobussia, joiden kunnostustilanteet ovat eri vaiheissa. Löytyy valmiista viimeisen päälle entistetyistä Ikarus Luxista (vm.-71) lähtien aina nokka-Volvon vm.-38 aihioon saakka. Auto on kotoisin Porin seudulta ja sen runkonumero eroaa vain muutamalla numerolla Jooseppi Vainion Volvosta, joka on tallella Vainion Liikenteellä Salossa. Virolaismuseoon päässeessä yksilössä on päällä suomalaisliikennöitsijän värit, mutta kenen? Tiedetään, että yksi tai viimeisin haltija on ollut Selma Viitanen. Mihin nimi viittaa, sitä selvitetään. Volvosta on tarkoitus tehdä ainutlaatuinen näytekappale sotia edeltäneen ajan linja-autosta.

Huomiotta ei voi jättää työn alla olevaa pienkalustoakaan amerikkalaisraudoista lähtien (50-lukulainen Packard yms.) Jokaisessa itseään kunnioittavassa museoautokokoelmassa pitää olla helmi tai pari. Kuusalussa ne ovat presidentti Lennart Meren ensimmäinen virka-auto Zaika ja Ruotsin kuninkaalle kuulunut pidennetty Volvo.

Kiiun kylästä aukeni viimeinen etappi länteen Tallinnan satamaan pitkin Pietari – Tallinna -valtatietä. Varsin mielenkiintoinen talvinen matka etelänaapurin postiliikenteen historiaan ja maan bussiliikenteen vanhaan ja uuteen aikakauteen päättyi Vikingin laivan kansille ja vihdoin Katajanokalle. Samalla päättyy kolmeosainen Postitie-sarja.